

**Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державний торговельно-економічний університет**

Кафедра менеджменту, маркетингу і міжнародної логістики

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему «Управління ефективністю виробництва на
підприємстві»**

(на матеріалах ТОВ «Чернівецька фабрика кави»)

Студентки 4 курсу,
404 групи,
спеціальності
073 «Менеджмент»
Освітньої програми
«Управління бізнесом»

підпис студента

Еріки
КАЛИНЮК

Науковий керівник:
к.е.н., доцент

підпис

Юлія
УРСАКІЙ

Завідувач кафедри
менеджменту, маркетингу і
міжнародної логістики
к.е.н., доцент

підпис

Валентина
ЧИЧУН

Чернівці 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПРОЦЕСІВ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТА ЇЇ ЕФЕКТИВНІСТЮ.....	5
1.1. Теоретичні основи управління ресурсним потенціалом підприємства як складової ефективного виробництва	5
1.2. Компоненти визначення ефективності виробництва та його складові.....	10
РОЗДІЛ II. МЕТОДОЛОГІЯ, АНАЛІЗ СЕРЕДОВИЩА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ТА ОЦІНКА ТОВ «ЧЕРНІВЕЦЬКА ФАБРИКА КАВИ».....	16
2.1 Дослідження методологічних основ аналізу та оцінки ефективності виробництва.....	16
2.2. Особливості виробництва кави на ТОВ «Чернівецька фабрика кави».....	20
2.3 Аналіз та оцінка управління ефективністю виробництва ТОВ «Чернівецька фабрика кави».....	24
РОЗДІЛ III МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИРОБНИЦТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	30
3.1. Напрями удосконалення механізму управління виробничим потенціалом підприємства.....	30
3.2. Шляхи підвищення управління ефективністю виробничим процесом ТОВ «Чернівецька фабрика кави» в сучасних умовах	34
ВИСНОВКИ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	41
ДОДАТКИ.....	46

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних умовах господарювання, де характерною є високий рівень ризику й невизначеності, а також посилення конкурентної боротьби, складання ефективної виробничої програми промислового підприємства стає ключовим засобом для збільшення конкурентоспроможності, гарантією досягнення високих економічних результатів та передумовою ринкового успіху. Засвідчено віковою практикою економічних відносин, ефективність виробничого планування залежить перш за все від рівня розуміння ринкової ситуації, ступеня вивчення основних ринкових проблем та можливостей, здатності уникати прямих і непрямих збитків, пов'язаних із ризиками та невизначеністю. Успішними є підприємства, що в процесі господарської діяльності орієнтуються на ринкові пріоритети.

Ефективне управління передбачає вміння оцінювати виробничі операції за критерієм ефективності. Однак існуючі критерії оцінювання, які застосовуються в загальній теорії, ґрунтуються на економічних показниках, а в рамках самої економічної теорії відсутній критерій ефективності. Проте, у середовищі виробничих структур автоматизовані виробничі процеси все-таки функціонують.

Дослідженням даної проблеми займалися багато вчених таких як: зарубіжних Р. Гранта, А. Мескона, Е. Менсфілда, Д. Колліса, П.Друкер, Г.Мінцберг, П.Портер, К.Прахалад, Г.Хемел, Ж.-Ж.Ламбен, Дж.О'Шонессі, та вітчизняних Р. Фатхудінов, Г.Азоев, В. Дікань, Т. Н. Тарнавська, Піддубна, В. Семікіна, Ю. Продіус, П. Перерва, В. Карпюк, М. Заєць та багато інших та інші.

Метою кваліфікаційної роботи є розроблення теоретичних та науково-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо формування механізму управління ефективністю виробництва в сучасних умовах.

Завдання:

охарактеризувати теоретичні основи управління ресурсним потенціалом підприємства;

розглянути компоненти ефективності виробництва та його складові;
дослідити методологічних основ аналізу та оцінки ефективності виробництва;

проаналізувати особливості виробництва кави на ТОВ «Чернівецька фабрика кави»;

дати оцінку управління ефективністю виробництва ТОВ «Чернівецька фабрика кави»;

виокремити напрями удосконалення механізму управління виробничим потенціалом підприємства;

запропонувати шляхи підвищення управління ефективністю виробничим процесом ТОВ «Чернівецька фабрика кави» в сучасних умовах.

Об'єкт дослідження – є процес формування механізму управління ефективності виробничої діяльності на підприємстві в сучасних умовах.

Предмет дослідження – Сукупність теоретичних, методичних та науково-практичних аспектів розвитку механізму управління виробничим процесом підприємства в сучасних умовах.

Методи дослідження. Дослідження ґрунтується на сукупності загальнонаукових і спеціальних методів, що дозволили вивчити взаємозв'язки процесів та явищ та вирішити поставлені наукові та практичні завдання. Загальнонауковими методами включаються історичний, діалектичний, індуктивний та дедуктивний аналіз, а також аналіз і синтез, які застосовувалися для систематизації та узагальнення теоретично-методичних аспектів управління ефективністю підприємства.

Інформаційну базу дослідження склали фундаментальні положення та результати досліджень, які опубліковані у наукових роботах вітчизняних і зарубіжних вчених, законодавчі та нормативно-правові акти, що регулюють діяльність підприємств, довідкова література, річні звіти ТОВ «Чернівецька фабрика кави».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПРОЦЕСІВ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТА ЇЇ ЕФЕКТИВНІСТЮ

1.1. Теоретичні основи управління ресурсним потенціалом підприємства як складової ефективного виробництва

Під час впровадження ринкової економічної системи особливо важливою стає проблема планування та оптимізації можливостей підприємств. Досвід зарубіжних країн показує, що необхідно створювати гнучкі виробничо-організаційні системи, що можуть швидко реагувати на зміни у навколишньому середовищі. З цієї причини, варто переосмислити підходи до розвитку вітчизняних підприємств, зокрема управління ефективністю виробництва та розвиток їхніх потенціалів. Економіка розвивається, використовуючи нові можливості для задоволення потреб суспільства та відповідного ресурсного потенціалу.

Аналіз показав, що управління економічними ресурсами підприємства є складним процесом, що включає прийняття та реалізацію управлінських рішень, спрямованих на раціональне використання, зростання та оптимізацію економічного потенціалу підприємства з метою досягнення поставлених цілей і забезпечення стійкого функціонування та розвитку підприємства [16, с. 73].

Управління виробництвом полягає у контролі над об'єктами або процесами, які виробляють товари або надають послуги. Розуміння поняття «механізм управління» у економічній науці може бути складним, але для розгляду цього поняття слід розглянути визначення «механізм» і «управління», які є основою для розуміння «механізму управління виробничим потенціалом підприємства».

Управління подібне до менеджменту, але є більш широким поняттям, що передбачає цілеспрямований процес дії суб'єкта на об'єкт управління. Поєднуючи ці два визначення, можна сказати, що механізм управління представляє собою сукупність взаємопов'язаних дій, які вимагають

застосування різних форм і методів залучення ресурсів через вплив суб'єкта на об'єкт.

Багато науковців у своїх дослідженнях висловлювали свої думки щодо поняття «механізм управління». (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Визначення сутності поняття «механізм управління»

Автор	трактування визначення
Малицький А.	має охоплювати принципи, завдання, економічні та юридичні методи й обмеження, організаційну структуру органів управління, персонал, інформацію і технічні засоби її оброблення
Садеков А., Цурик В.	це система впливу на об'єкт управління з метою досягнення бажаного результату. Механізм управління варто розглядати як складову системи організації господарського процесу, що представлена комплексом факторів, що є взаємодоповнювальними і взаємозалежними та мають власні форми управлінського впливу
Пігуль Н.	це найбільш активна частина системи управління, що забезпечує вплив на фактори, від стану яких залежить результат діяльності об'єкта, яким управляють
Бочарова Н.	складається з різноманітних механізмів, які підпорядковуються між собою за допомогою методу ієрархій, де метод ієрархій є процедурою ієрархічного подання елементів, які визначають суть проблеми

Узагальнюючи інформацію з таблиці, можна зазначити, що механізм управління є основною складовою системи управління підприємством, що охоплює як об'єкт, так і суб'єкт, принципи та завдання з метою досягнення бажаного результату діяльності.

Процес управління ресурсним потенціалом підприємства складається з окремих управлінських циклів, кожен з яких може бути розкритий через послідовні операції. Ці операції включають збір та передачу інформації, її обробку та аналіз, формування управлінських рішень на основі аналізу, передачу та реалізацію рішень, а також порівняння отриманих результатів з плановими величинами [6].

Загальна схема управління економічними ресурсами підприємства передбачає (рис.1.1.), що кожен з її елементів спрямований на досягнення загальних цілей розвитку потенціалу підприємства. Таким чином, усі ресурси підприємства, включаючи фінансові, трудові, матеріальні, технічні,

технологічні та інформаційні, мають на меті задоволення потреб потенційних споживачів.

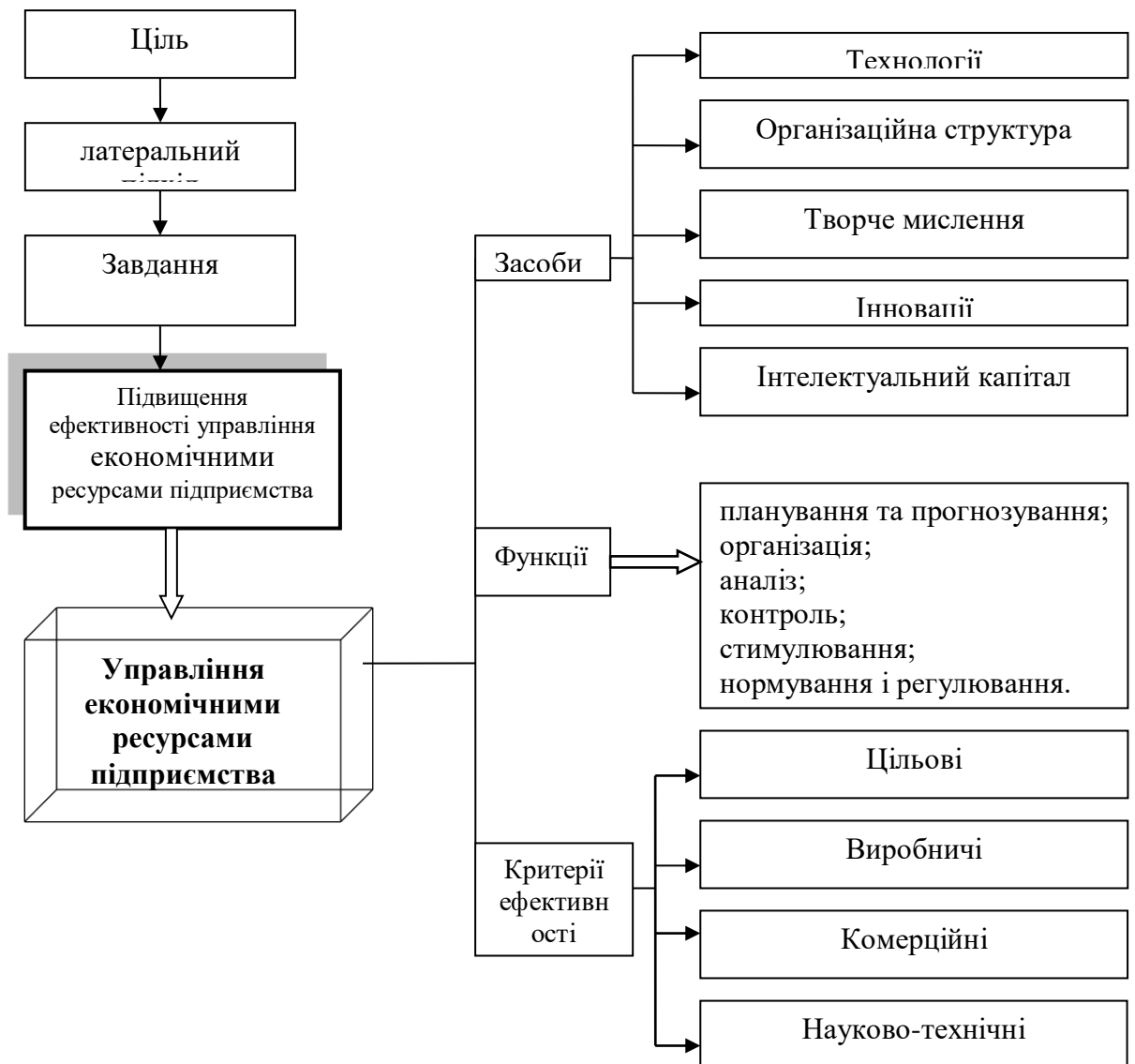

Рис. 1.1. Управління економічними ресурсами підприємства

Аналіз показує, що керування економічними ресурсами повинно бути спрямоване на використання та взаємодоповнення двох ключових факторів. По-перше, це інноваційна діяльність, що передбачає використання науково-технічних, організаційних та економічних нововведень, узгоджених з відповідними дослідженнями ринкового середовища. По-друге, це забезпечення виробництва продукції, що відповідає побажанням клієнтів і гарантує якість.

Можна виділити шість основних функцій, які є складовими механізми управління виробничим потенціалом підприємства. Ці функції включають організацію, аналіз, планування та прогнозування, мотивацію, контроль, нормування та регулювання.

Розглянувши кожен з цих функцій, можна краще зрозуміти їх суть та основні напрямки дій. Наприклад, функція організації в механізмі управління виробничим потенціалом підприємства відповідає за організацію процесу виробництва, співпрацю з постачальниками та підрядниками, поставки товарів та оптимальне використання ресурсів.

Оскільки керування ресурсами не є самоціллю підприємства, а підпорядковується стратегічним пріоритетам його розвитку, запропоновано класифікувати відповідні управлінські моделі за типами розвитку: випереджального інноваційного, наздоганяючого інноваційного, класичного та консервативного розвитку. (рис. 1.2).

Управління ресурсами в моделі випереджального інноваційного розвитку відбувається за принципом «від цілей», що передбачає пріоритетний розвиток динамічних здатностей і, підпорядковано цьому, посилення контролю над ресурсами. В рамках моделі наздоганяючого інноваційного розвитку управління ресурсами також ґрунтується на принципі «від цілей», проте розвиток динамічних здатностей не вважається відносно важливішим за посилення контролю над ресурсами - обидва напрямки управлінського впливу мають однаковий пріоритет.

Модель класичного розвитку, опираючись на принцип «від цілей», базується на переважанні розвитку ресурсної бази - зміцненні контролю над ресурсами та органічному (за необхідності та пропорційно росту бізнесу) розвитку динамічних здатностей. На відміну від попередніх трьох моделей, модель управління ресурсами консервативного розвитку не ґрунтується на принципі "від цілей", але базується на принципі «від ресурсів». [59, с. 112].

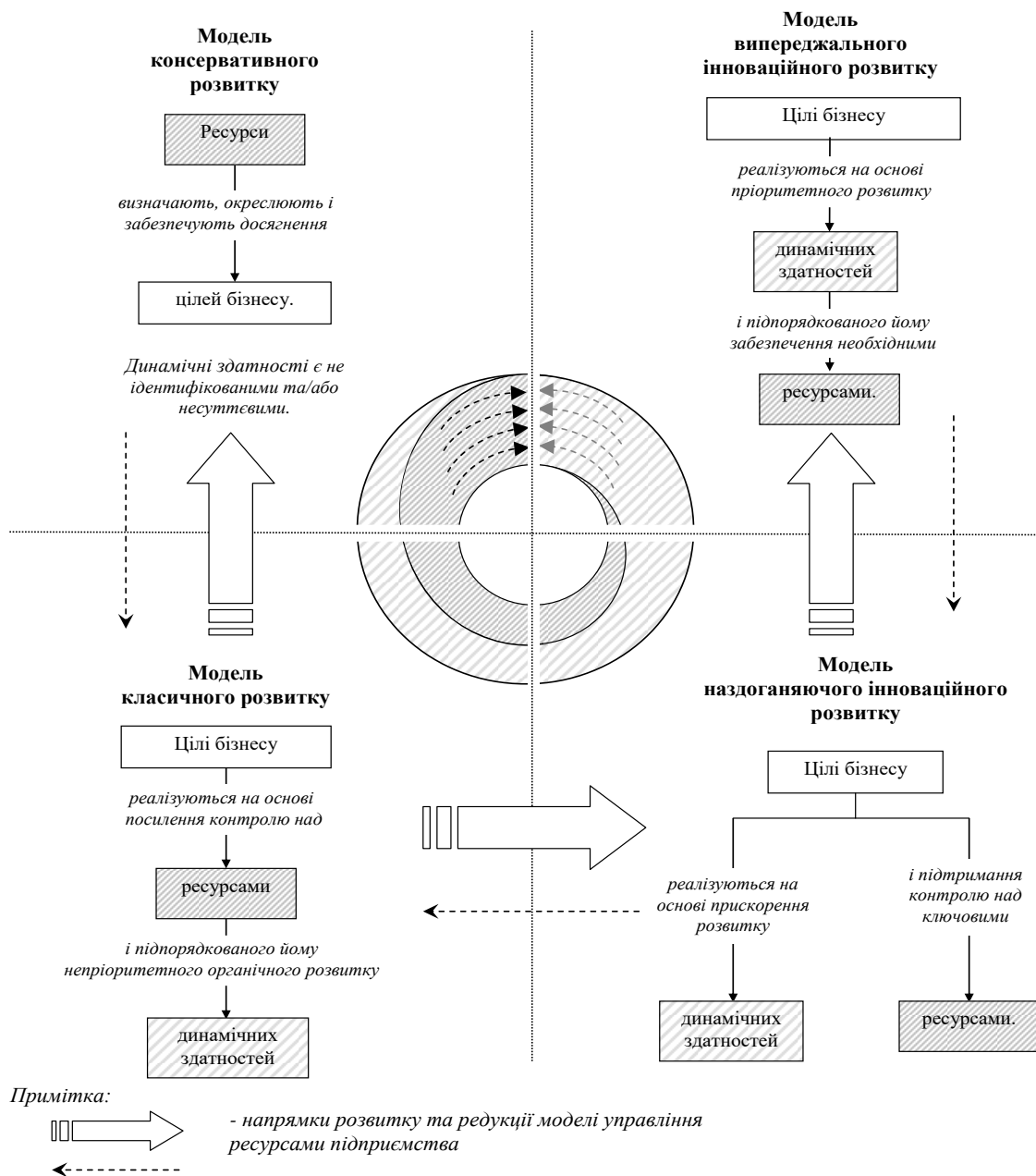

Рис. 1. 2. Моделі управління ресурсами підприємств

Отже, для підвищення ефективності управління економічними ресурсами підприємства важливо використовувати всі можливі ресурси, які позитивно впливають на управління цими ресурсами та сприяють загальному розвитку підприємства. У контексті сучасних змін і динамічних трансформаційних процесів в Україні, підприємствам варто активно розширювати й поглиблювати дослідження у галузі теорії та практики управління економічними ресурсами.

1.2. Компоненти визначення ефективності виробництва та його складові

На цьому етапі, коли Україна інтегрується у міжнародний економічний простір, особливо ураховуючи сучасні турбулентні процеси, виникають нові завдання, які не можна вирішити застарілими методами управління ефективністю на промислових підприємствах. Умови розвитку ринкових відносин ставлять перед підприємствами вимоги нарощування конкурентних переваг і забезпечення стійкості своїх позицій за допомогою правильного управління ефективністю діяльності.

Управління ефективністю промислового підприємства слід розглядати як систему, що складається з численних елементів, і досягти успіху можна лише за умови скоординованих дій цих елементів, правильно обраних методів управління, програм мотивації та механізму управління ефективністю. Важливо зазначити, що управління ефективністю в умовах кризи, коли багато підприємств борються за виживання, має вирішальне значення, оскільки воно визначає взаємини зовнішнього середовища, формує методологію системи та реалізує процес управління. [62, с. 1].

Термін «ефективність», походить від латинського кореня і вказує на результативність. Це поняття тісно пов'язане з іншим терміном – «ефект», що означає результат свідомих дій. Проте, навіть якщо ефект виробництва важливий, він сам по собі не показує, наскільки високою була ціна за його отримання. Один і той же ефект може бути досягнутий з використанням різних ресурсів, або ж однакові ресурси можуть мати різний вплив. Наприклад, використання добрив може призвести до підвищення врожайності, але це само по собі не дає повної картини про його вигідність. Таким чином, для визначення ефективності виробництва необхідно порівнювати отриманий ефект із витратами, необхідними для його досягнення [50, с. 73].

Виявлено різнонаправлені тлумачення категорії ефективності. Більшість авторів розглядає її як якісну і кількісну результативність різнобічної

людської діяльності, яка з розвитком економічної теорії ефективності постійно ускладнюється.

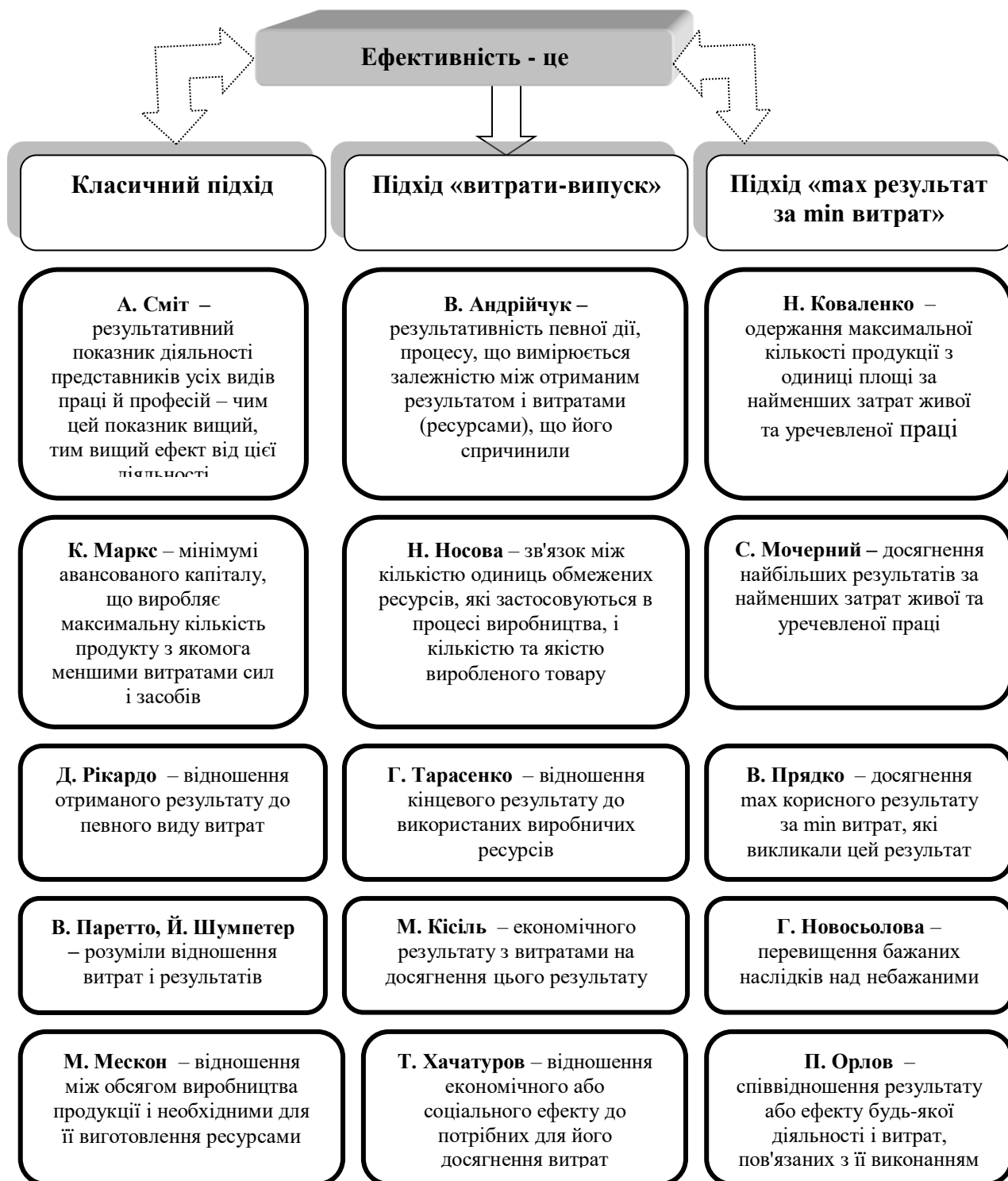

Рис. 1.3. Підходи до визначення «ефективність»

На думку Г. І. Дідур, цей критерій недостатньо відповідає природі ринкових відносин. У сучасних умовах вироблена продукція має бути продана, тому обов'язково слід враховувати ринковий попит [46, с. 97].

Ефективність показує кінцевий корисний ефект від застосування засобів виробництва та живої праці, а також сукупних їх вкладень.

Зважаючи на широкий спектр суджень щодо визначення категорії «ефективність», в економічній практиці можна виділити три підходи до її трактування (рис. 1.3).

Отже, різноманіття підходів до розуміння поняття «ефективність» дозволяє кожному суб'єкту господарювання самостійно встановлювати і оцінювати ефективність виробництва, не зважаючи на інші підприємства. Це також дозволяє досліджувати зміни у динаміці ефективності та порівнювати вплив різних факторів на результати. Це сприяє розробці власних підходів і критеріїв оцінки ефективності з урахуванням власної стратегії розвитку, особливостей системи управління та складових господарського механізму.

Аналізуючи праці науковців, можна зробити висновок, що для повного розуміння категорії «ефективність» необхідно розглянути її основні види. У сфері економіки виділяються чотири типи ефективності: технологічна, економічна, соціальна і екологічна. (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Характеристика основних видів ефективності

Вид ефективності	Характеристика ефективності
Технологічна	це результат взаємодії факторів виробництва, що характеризує досягнуту продуктивність живих організмів, які використовуються в сільському господарстві як засоби виробництва.
Економічна	це таке співвідношення між ресурсами і результатами виробництва, за якого отримують вартісні показники ефективності виробництва. При цьому можливі три варіанти вказаного співвідношення: 1) ресурси і результати виражені у вартісній формі; 2) ресурси — у вартісній, а результати — у натуральній формі; 3) ресурси — у натуральній, а результати — у вартісній формі.
Соціальна	поняття, що відображає поліпшення соціальних умов життя людей (покращення умов праці і побуту, поліпшення зовнішнього довкілля, підвищення рівня зайнятості і безпеки життя людей, скорочення тривалості робочого тижня без зменшення заробітної плати, ліквідація важкої фізичної праці тощо). Соціальна ефективність є, по суті, похідною від економічної ефективності.
Екологічна	виробнича діяльність підприємства, яка не завдає шкоди довкіллю і забезпечує виробництво екологічно чистої продукції

При однакових умовах, соціальна ефективність виявлятиметься вищою, якщо досягнуто більш високий рівень економічної ефективності. Хоча соціальну ефективність не завжди можна числово оцінити, можна відповідно аналізувати динаміку за певними показниками, такими як відсоток прибутку, спрямованого на соціальні програми, у загальному обсязі чистого прибутку, або відношення цього прибутку до середньої кількості працівників підприємства.

З іншого боку, екологічна ефективність пов'язана з використанням ресурсів підприємства таким чином, щоб не завдавати шкоди довкіллю і забезпечувати виробництво екологічно чистої продукції. Для аграрних підприємств досягнення екологічної ефективності полягає в створенні конкурентоспроможної цінової пропозиції для товарів і послуг, які задовольняють потреби споживачів та покращують якість життя, одночасно зменшуючи негативний вплив на навколишнє середовище та ресурсомісткість. Досягнення економічної екологічної ефективності спрямовує підприємство на створення більшої цінності для споживачів за рахунок мінімізації забруднення, відходів та оптимального використання ресурсів. [44, с. 271].

Тому, для подальшого дослідження управління ефективністю виробництва варто розглянути трактування даного поняття (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Трактування ефективності виробництва

Дослідники	Трактування
Й. Крілек	визначає поняття ефективність як соціально-економічну категорію, пов'язану з розвитком продуктивних сил і характером виробничих відносин, властивих певному способу виробництва.
С. Покропивний	«...змістовне тлумачення ефективності(продуктивності) як економічної категорії визначається об'єктивно діючим законом економії робочого часу, що є основоположною субстанцією багатства й мірою витрат, необхідних для його нагромадження та використання суспільством. Саме тому підвищення ефективності виробництва треба вважати конкретною формою цього закону...».
Е. Долан, Д. Ліндсей	ефективність у виробництві як ситуація, за якої при даних виробничих ресурсах та існуючому рівні знань неможливо виробити більшу кількість одного товару, не жертвуючи при

	цьому можливістю виробити деяку кількість іншого товару.
Г. Черевко, В. Лукаш	ефективність у виробництві визначається таким станом справ, при якому неможливо нічого змінити, щоб більш повно задовольнити бажання однієї людини, не торкаючись задоволення бажань іншої. Так здійснює свій прояв соціальний аспект ефективності.
В.І. Мацибора .	Ефективність виробництва як економічна категорія відображає дію об'єктивних економічних законів, яка виявляється в результативності виробництва.
	Ефективність виробництва - категорія, яка характеризує віддачу, результативність виробництва. Вона свідчить не лише про приріст обсягів виробництва, а й про те, якою ціною, якими витратами ресурсів досягається цей приріст, тобто свідчить про якість економічного зростання.
	Ефективність виробництва - категорія, яка характеризує віддачу, результативність виробництва. Вона свідчить не лише про приріст обсягів виробництва, а й про те, якою ціною, якими витратами ресурсів досягається цей приріст, тобто свідчить про якість економічного зростання.

Отже, ефективність виробництва є складним та багатограним поняттям. Сільськогосподарське виробництво потребує гармонійного поєднання і взаємодії чотирьох основних факторів: робочої сили, основних засобів, предметів праці та землі. У процесі виробництва ці ресурси використовуються для отримання продукції, яка задовольняє потреби суспільства.

Різноманітність підходів до розуміння ефективності свідчить не лише про її складність, але й про незавершеність у розумінні цієї проблеми. Це відображає неперервний процес пізнання та виявлення суті поняття в нових умовах виробництва, що формуються під впливом ринкових умов у всіх галузях економіки [54, с. 106].

Таким чином, будь-яке виробництво включає витрати ресурсів і досягнення певних результатів. Однак за однакові обсяги витрачених ресурсів підприємства можуть отримувати значно різні за обсягом результати. У таких випадках говорять про різний рівень ефективності виробництва у підприємств. (рис. 1.4).

Рис. 1.4. Формування ефективності виробництва

Дослідження ефективності виробництва передбачає використання системного підходу до соціально-економічних процесів, ґрунтуючись на теорії відтворення.

Отже, ефективність виробництва визначається кінцевим економічним результатом, вираженим як співвідношення між отриманим ефектом та витратами. Зазначимо, що поняття ефективності має багато рівнів. У сучасних умовах важливо розглядати ефективність як многовекторну концепцію, що включає в себе 100-відсоткову утилізацію виробництва різних видів продукції на різноманітні сировинні ресурси, які подальше використовуються в національному господарстві та інших сферах діяльності, таких як отримання нетрадиційних енергоносіїв, технічних напівфабрикатів, сировини для хімічної промисловості тощо.

РОЗДІЛ II. МЕТОДОЛОГІЯ, АНАЛІЗ СЕРЕДОВИЩА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ТА ЙОГО ОЦІНКА

2.1 Методологічні основи дослідження аналізу та оцінки ефективності виробництва

Умови, що складаються внаслідок розвитку ринкових відносин у країні, ведуть до значних змін, спрямованих на підвищення ефективності виробництва на мікроекономічному рівні. Для створення найбільш ефективного механізму оцінювання продуктивності, необхідно дотримуватися певних вимог. Процес оцінювання також потребує точності, науковості, систематичності та комплексності. Дотримання цих принципів значно сприятиме розробці оптимальної та належної системи вимірювання. Добре спроектована система оцінювання є важливим елементом для ухвалення управлінських рішень у сфері підвищення продуктивності виробництва. Можна стверджувати, що належна організація системи вимірювання забезпечує послідовні рішення, які, у довгостроковій перспективі, призводять до кращих результатів. Отже, процес оцінювання ефективності передбачає виконання таких основних кроків:

- 1) визначення системи показників;
- 2) перевірка відповідності системи показників принципам і вимогам;
- 3) можливість практичного застосування обраних показників;
- 4) оцінка результатів, отриманих за допомогою розробленої системи показників [26, с.108].

Аналіз ефективності виробництва доцільно проводити через призму факторів впливу на економічну ефективність підприємства. Це дасть змогу кожному суб'єкту господарювання оцінити власну діяльність, дослідивши та вивчивши її за ключовими критеріями, які дають можливість визначити, наскільки їх функціонування є прибутковим чи збитковим.

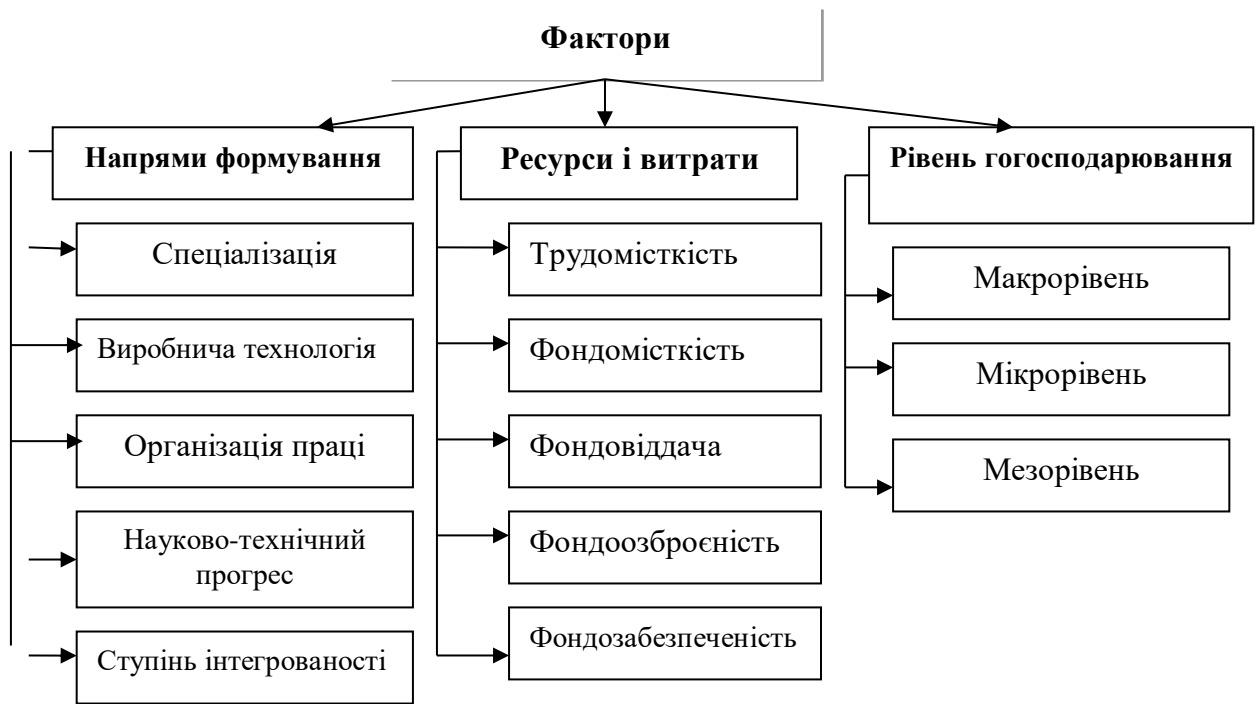

Рис. 2.1. Фактори впливу на економічну ефективність підприємства

Існує широкий спектр теорій, що висвітлюють дану проблему, кожна з яких має свої переваги та недоліки, а також своїх прихильників та опонентів. Кожна з точок зору обґрунтована і має право на існування.

На сьогодні основним засобом досягнення цієї мети є аналіз статистичних даних щодо економічної діяльності, встановлення рівня витрат і доходів, а також моделювання їх оптимального співвідношення з метою досягнення беззбитковості. Ключовим завданням тут є правильна оцінка фактичного рівня, передбачення майбутніх тенденцій і прийняття ефективних рішень у ситуаціях невизначеності. При оцінці ефективності сільськогосподарських підприємств за сучасною статистичною методологією важливим є визначення наступних показників[53]:

- натуральні показники обсягів виробництва і реалізації продукції;
- величина і структура витрат на виробництво продукції;
- повна собівартість та чистий дохід від реалізації продукції;
- рівень рентабельності (збитковості).

Зважаючи на всі підходи та фактори, оцінка ефективності виробництва можлива лише на основі поглибленого аналізу виробничого господарської

діяльності підприємства з використанням системи економічних показників (рис. 1.5).

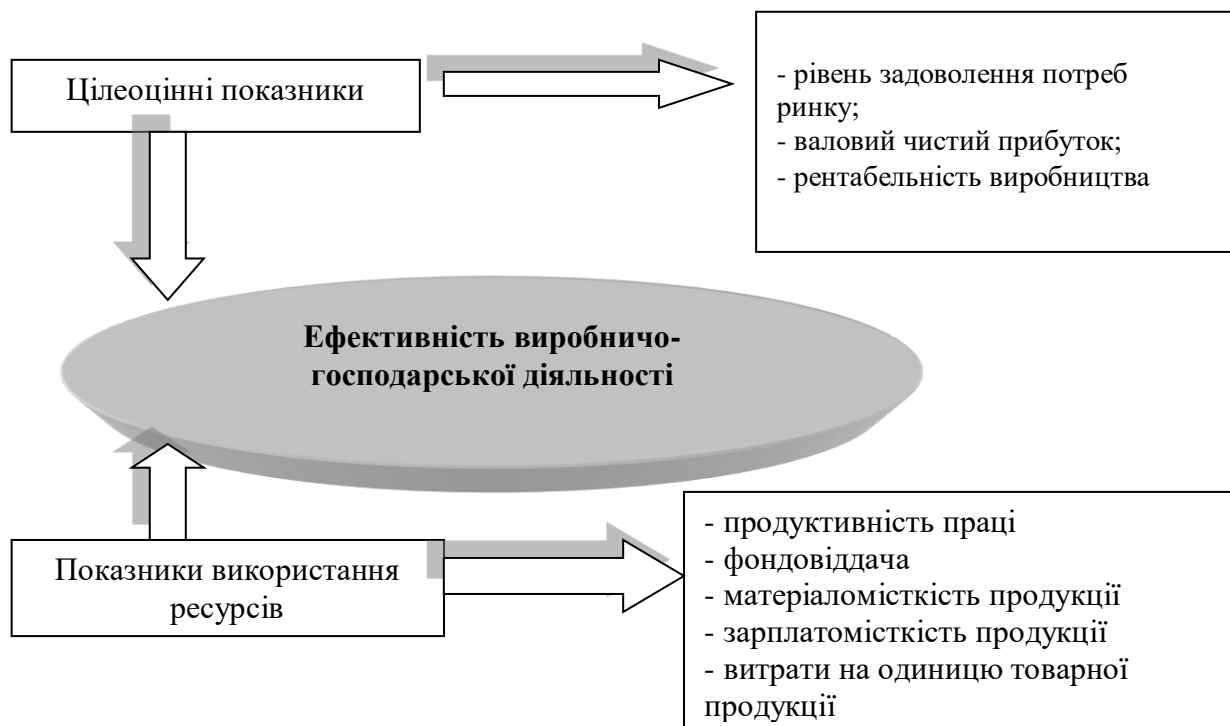

Рис. 2.2. Система показників оцінки ефективності виробництва

При оцінці діяльності будь-якого комерційного підприємства головним і ключовим показником є його прибуток. Цей показник відображає рівень ефективності у всіх аспектах функціонування підприємства, таких як виробництво і реалізація, якість продукції, ефективне використання ресурсів та собівартість товарів. Отже, під час вибору показників для оцінки економічної ефективності рекомендовано враховувати такі фактори, як темпи інфляції, ризики, чисту приведену вартість та індекс рентабельності (прибутковості). Розрахунок основних показників ефективності виробництва наведено в табл.2.1.

Отже, економічна ефективність відображає рівень реалізації виробничих відносин на всіх етапах виробництва і виступає як ключовий показник економічної безпеки та конкурентоспроможності підприємства. Аналіз різноманітних точок зору науковців свідчить, що підприємствам, які діють у ринкових умовах, корисно розглядати різні підходи до визначення та оцінки поняття «ефективність», щоб сформулювати стратегію успішного розвитку виробничо-господарської діяльності.

Характеристика основних показників ефективності виробництва

І група	Назва показника	Характеристика	Формула
показники, що характеризують рівень використання застосовуваних ресурсів	Продуктивність праці	визначається як відношення обсягу виробленої продукції до кількості робітників, зайнятих у її виробництві, або до кількості відпрацьованих людино-годин за певний проміжок часу	$\text{Прп} = \frac{\text{Обсяг продукції}}{\text{Кількість працівників}}$
	Фондовіддача	це показник, який характеризує ефективність використання засобів праці, тобто кількість продукції, виробленої з одиниці основних виробничих фондів. Він розраховується як відношення вартості виробленої продукції до вартості основних виробничих фондів	$\text{Фв} = \frac{\text{Вартість виробленої продукції}}{\text{Вартість основних фондів}}$
	Фондомісткість	це зворотний показник фондовіддачі, який показує вартість витрат виробничих фондів на одиницю виробленої продукції.	$\text{Фм} = \frac{\text{Вартість основних фондів}}{\text{Вартість виробленої продукції}}$
II група			
показники, що відображають ефективність споживаних ресурсів	Матеріаловіддача	характеризує ефективність використаних предметів праці, тобто показує, скільки вироблено продукції з одиниці витрачених матеріальних ресурсів (сировини, матеріалів, палива, електроенергії та ін.). Розраховується як відношення вартості виробленої продукції до вартості витрачених матеріальних ресурсів.	$\text{Мв} = \frac{\text{Вартість продукції}}{\text{Вартість матеріалів}}$
	Матеріаломісткість	є зворотним показником матеріаловіддачі, який характеризує вартість витрат матеріальних ресурсів на одиницю виробленої продукції.	$\text{Мм} = \frac{\text{Вартість матеріалів}}{\text{Вартість продукції}}$
	Трудомісткість	це показник, зворотний продуктивності праці, який відображає кількість затраченої живої праці на виробництво одиниці продукції.	$\text{Тм} = \frac{\text{Вартість затрат живої праці}}{\text{Вартість продукції}}$
	Рентабельність активів	характеризує рівень прибутку, що створюється всіма активами підприємства, які перебувають у його використанні згідно з балансом.	$\text{Ра} = \frac{\text{Чистий прибуток/сукупні активи}}{\text{сукупні активи}}$
	Продуктивність активів	спроможність активів до виробництва певного обсягу продукції за одиницю часу в процесі їхнього господарського використання.	$\text{Пра} = \frac{\text{оборот від реалізації/сукупні активи}}{\text{сукупні активи}}$

2.2. Особливості виробництва кави на ТОВ «Чернівецька Фабрика Кави»

ТОВ «Чернівецька Фабрика Кави» займається виробництвом кави під власною торговою маркою «Vasara Cafe» з початку 2015 року. Діяльність підприємства, яке знаходиться в м. Чернівці направлена на задоволення потреб споживачів зернової та меленої натуральної кави в Україні. Виробництво є повністю орієнтованим на сприяння популяризації української продукції, розвиток українського бізнесу та надання стабільних робочих місць населенню. Основним принципом діяльності компанії є якість у всіх аспектах роботи, направлена на швидке та масштабне просування бренду по всій Україні.

Асортиментний ряд продукції ТОВ «Чернівецька фабрика кави» представлений у таблиці 2.2 [40].

Кава натуральна смажена в зернах, призначена для реалізації в роздрібній торговельній мережі, виробляється вищого і I сортів. Каву в зернах вищого сорту отримують з кавових зерен вищого сорту ботанічного виду Арабіка одного з таких торгових найменувань сирі кави: Індійський Плантейшн, Колумбійський, Мексиканський, Нікарагуанський та інших рівноцінних їм. Каву в зернах I сорту виробляють із зерен першого сорту ботанічних видів Арабіка або Робуста одного з наступних торгових найменувань сирі кави: Бразильський Сантос, В'єтнамський Арабіка, Індійський Арабіка Черрі, Індійський Робуста Черрі та інших рівноцінних їм або їх суміші.

Таблиця 2.2

Асортиментна продукція ТОВ «Чернівецька фабрика кави»

Назва продукту	Характеристика
DELUXE BLEND	Кава 100% натуральна, смажена, в зернах. Арабіка 85%, робуста 15%. Vasara DeLuxe - вищого ганутку купаж від Vasara Café, який здатен своїм смаком задовільнити потреби найвимогливіших гурманів справжньої кави. Використовуючи кращі світові сорти зерен кави досягнуто ідеального

	смакового балансу купажу. Співвідношення зерен в купажі ідеально взаємодоповнюються та здатні подарувати найвимогливішому кавоману справжню насолоду смаку та аромату.
PREMIUM BLEND	Кава 100% натуральна, смажена, в зернах. Арабіка 60%, робуста 40%. Basara Premium - преміум купаж від Basara Café. Завдяки поєднанню сортів високогірної арабіки та робусти, бленд здатен сповна задовольнити поціновувачів благородного смаку та букету справжньої кави. Співвідношення зерен в купажі, представлене трьома сортами арабіки та поєднанням двох оригінальних сортів робусти, а середнє обсмаження зерен, доводить смак Basara Premium до досконалості кавового мистецтва.
EVOLVE BLEND	Кава 100% натуральна, смажена, в зернах. Арабіка 50%, робуста 50%. Basara Evolve - збалансований купаж з неперевершеним поєднанням смаку та аромату. Купаж складається з чотирьох сортів зерен із співвідношенням арабіки 50% до робусти 50%. М'якість та приємний смак еспресо з купажу Basara Evolve дарує неперевершені враження та післясмак, що надовго запам'ятовується.
ORIGINAL BLEND	Кава 100% натуральна, смажена, в зернах. Арабіка 30%, робуста 70%. Basara Original - бленд, який спеціально створений для приготування кавових напоїв на основі еспресо. Цей бленд ідеально підходить для любителів бадьоро проводити ранок. З досвіду багаторазових дегустацій, встановлено, що саме цей купаж до смаку українцям зранку, та здатен налаштувати на позитивний тон весь день.

Кава натуральна смажена мелена і мелена з додаванням цикорію виробляється вищого, I і II сортів. До вищого і I сортів відносять такі ж торговельні найменування сирі кави, як і для кави в зернах. До II сорту відносять кавові зерна II сорту ботанічного виду Робуста: Ангольський, В'єтнамський, Мадагаскарський, Індійський, Лаоська і інші рівноцінні або їх суміші.

Оцінка якості кави проводиться за органолептичними та фізико-хімічними показниками, а також за показниками безпеки. До органолептичними показниками якості кави відносять: зовнішній вигляд зерен (однорідність за розміром і забарвленням, стан поверхні, колір) або якість помелу (для меленої кави), колір, смак і аромат кавового екстракту.

Інтенсивність обсмажування визначається смаковими перевагами споживача. В Україні каву обсмажують до брунатного кольору, в Туреччині - до дуже темного, а в США - до світло-брунатного.

Під час обсмажування в кавових зернах відбуваються складні фізико-хімічні зміни, внаслідок чого утворюється велика кількість нових ароматичних і смакових речовин; в 1,3-1,5 рази збільшується об'єм зерен. Спостерігаються значні втрати маси - від 13 до 21 %. Половина з цих втрат - за рахунок випаровування води, решта - є наслідком розкладання органічних сполук, які входять до складу зерен кави, і утворення летких речовин. Під час обсмажування утворюється складна суміш летких ароматичних сполук, яка називається кафеолем. Вона забезпечує характерний приємний аромат кавового напою [41].

Процес виробництва кави є надзвичайно складним та включає багато стадій (рис. 2.3)

Таким чином, процес виробництва кави є надзвичайно складним і витонченим. Незначні недотримання в технології виробництва кави призведуть до браку виробництва, що призведе до збільшення собівартості продукції. Наявність на ТОВ «Чернівецька фабрика кави» широкого асортименту натуральної кави при дотриманні технології виробництва дозволяє розширювати межі виробничих можливостей.

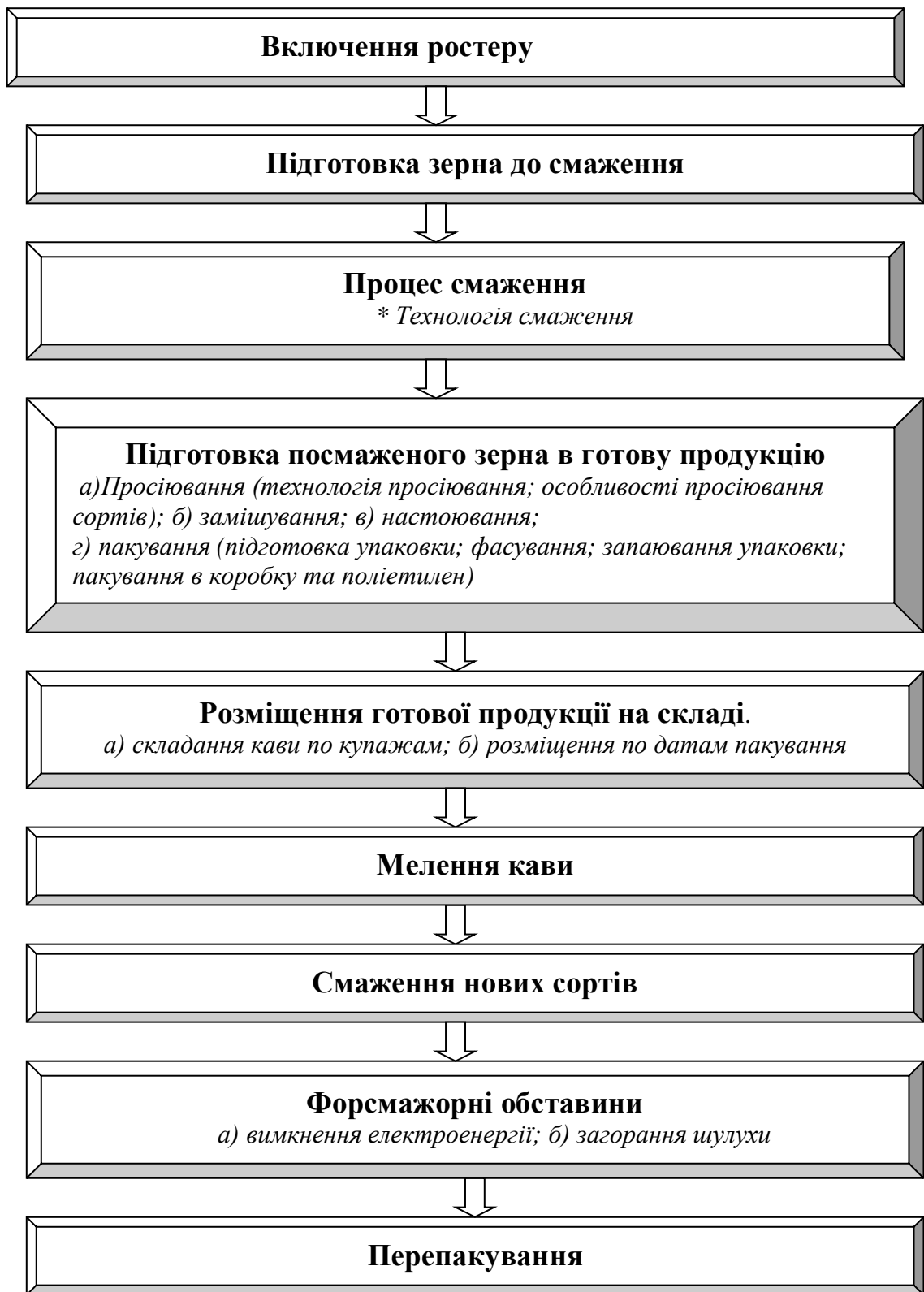

Рис. 2.3. Технологія виробництва кави на ТОВ «Чернівецька фабрика кави»

2.3 Аналіз та оцінка управління ефективністю виробництва ТОВ «Чернівецька фабрика кави»

Управління ефективністю виробництва має великий вплив на кількісні та якісні показники роботи торговельних підприємств та організацій, тому що від вдалого та продуктивного залучення застосованих ресурсів залежать такі показники, як дохід, прибуток, рентабельність та фінансове становище підприємства загалом.

Оцінюючи ефективність необхідно розрізняти її критерії та показники. Адже саме показники економічної ефективності нам дають інформацію про те, ціною яких витрат ресурсів досягається економічний ефект.

Саме тому доцільно проаналізувати ефективність використання застосованих ресурсів на ТОВ «Чернівецька фабрика кави» за вихідними документами (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Аналіз рівня використання ресурсів підприємства

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
				Абсолютне відхилення 2020-2021 рр.	Абсолютне відхилення 2020-2021 рр.
Чистий дохід від реалізації (тис.грн.)	10,7	1215,7	2189,1	1205	973,4
Собівартість реалізованої продукції (тис.грн.)	16,4	811,8	1550,3	795,4	738,5
Валовий дохід реалізованої продукції (тис.грн.)	-5,7	403,9	638,8	409,6	234,9
Основні засоби (тис.грн.)	30,1	47,5	56,6	17,4	9,1
Кількість працівників	1	1	4	0	3
Продуктивність праці (тис.грн.)	-5,7	403,9	159,7	409,6	-244,2
Фондовіддача	0,36	25,59	38,68	25,24	13,08
Фондомісткість	2,81	0,04	0,03	-2,77	-0,01

Одним з найважливіших показників є продуктивність праці. Адже вона показує наскільки ефективно підприємство використовує один із основних ресурсів – людський потенціал.

За даними підприємства видно, що фондівддача основних засобів зросла в 2020 році порівняно з 2019 роком на 25,24 тис. грн , а в 2021 році ще на 13,08 і становила – 38,68 тис. грн. (рис.2.3). Зростання фондівддачі в заявленому періоді виявилось наслідком перевищення темпу росту продуктивності праці робітників над темпом зростання їх фондоозброєності. В досліджуваному періоді також спостерігається підвищення обсягу продажів.

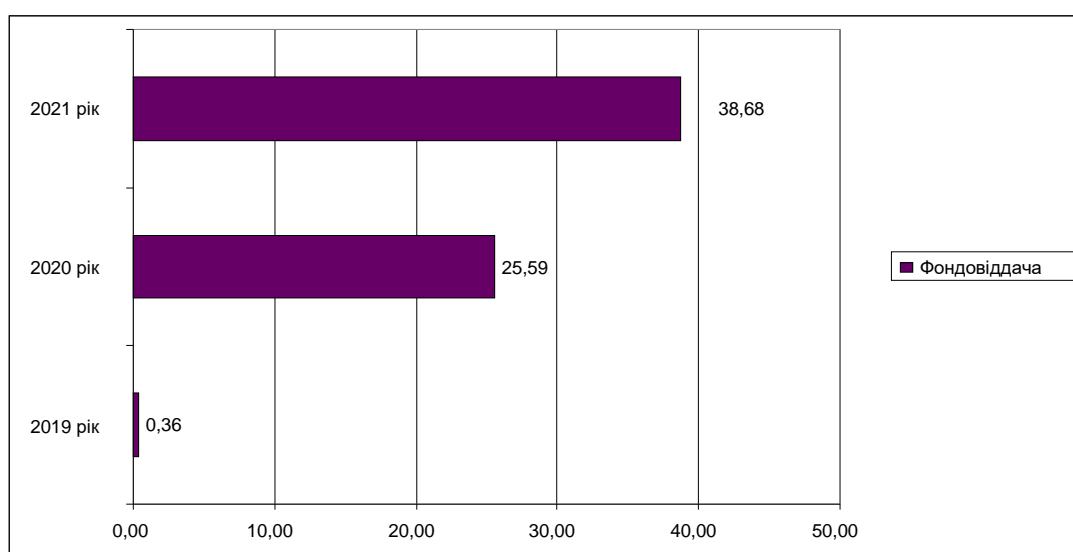
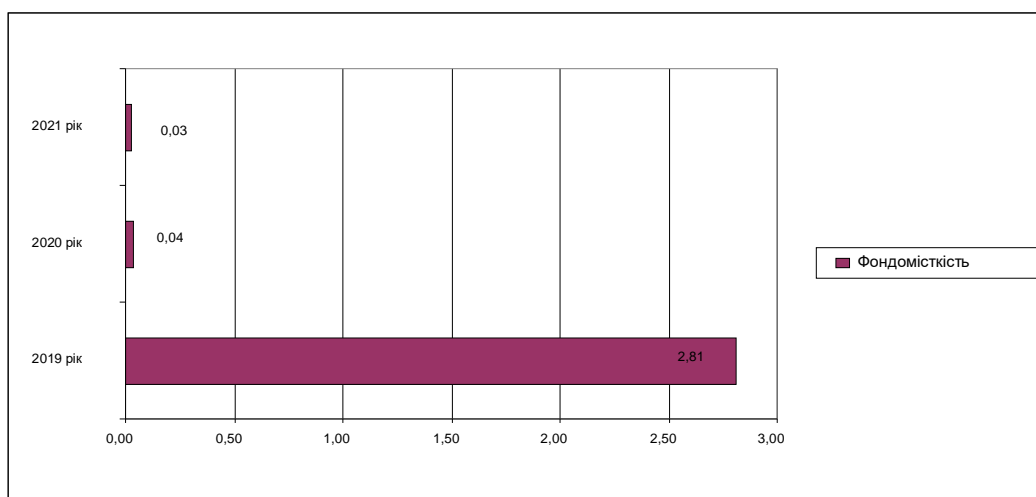

Рис. 2.3 Динаміка фондівддачі на ТОВ «Чернівецька фабрика кави» за 2019-2021 рр.

Фондомісткість в 2019 році становила 2,81, в 2020 році відбувся різкий спад на 2,77, і почала становити 0,04 а в 2021 році – 0,03. Зменшення фондомісткості є дуже хорошою тенденцією на підприємстві, тому що він показує на яку суму потрібно придбати основні виробничі фонди підприємству для випуску необхідних обсягів продукції (рис. 2.4).

Отже, як ми бачимо ТОВ «Чернівецька фабрика кави» в останній роки значно покращила свою ефективність використання застосованих ресурсів і вийшла на достатньо високий рівень в даних показниках. Також дуже велику роль при ефективному виробництві відіграє наскільки ефективно підприємство споживає ресурси.

**Рис. 2.4 Динаміка фондомісткості на
ТОВ «Чернівецька фабрика кави» за 2019-2021 рр.**

Саме тому, доцільно проаналізувати такі показники як: матеріаловіддача, матеріаломісткість та трудомісткість. Детальну інформацію наведено в Таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз ефективності спожитих ресурсів

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
				Абсолютне відхилення 2020-2021рр.	Абсолютне відхилення 2020-2021 рр.
Чистий дохід від реалізації	10,7	1215,7	2189,1	1205	973,4
Собівартість реалізованої продукції	16,4	811,8	1550,3	795,4	738,5
Валовий дохід реалізованої продукції	-5,7	403,9	638,8	409,6	234,9
Основні засоби	30,1	47,5	56,6	17,4	9,1
Кількість працівників	1	1	4	0	3
Матеріаловіддача	0,65	1,50	1,41	-0,85	-0,09
Матеріаломісткість	1,53	0,67	0,71	0,86	0,04
Трудомісткість	-0,18	0,002	0,01	-0,18	0,004

Матеріаловіддача в 2020 році порівняно з 2019 роком зросла на 0,85 і становила – 1,50, а 2021 році – 1,41. Отже як ми бачимо, спочатку відбулось різке підвищення матеріаловіддачі, що було дуже позитивним для

підприємства, адже збільшення матеріаловіддачі свідчило про покращення використання матеріалів, що позитивно впливало на ефективність виробництва.

Позитивну тенденцію на підприємстві має трудомісткість у 2019 році вона мала від'ємний характер і становила - 0,18, у 2020 році вона зросла і почала становити – 0,002, у 2021 році – 0,01. Як ми бачимо, на підприємстві з кожним роком починають дедалі ефективніше використовувати один з головних виробничих ресурсів — робочої сили.

Економічна ефективність характеризує зв'язок між кількістю використаних у процесі виробництва ресурсів та отриманою в результаті кількістю продукту. Тому одним з знакових показників є витрати на гривню валової продукції (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Аналіз витрат на гривню валової продукції

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
				Абсолютне відхилення 2020-2019 рр.	Абсолютне відхилення 2021-2020 рр.
Чистий дохід від реалізації (тис.грн.)	10,7	1215,7	2189,1	1205	973,4
Собівартість реалізованої продукції (тис.грн.)	16,4	811,8	1550,3	795,4	738,5
Валовий дохід реалізованої продукції (тис.грн.)	-5,7	403,9	638,8	409,6	234,9
Витрати на гривню валової продукції(тис.грн.)	-2,88	2,01	2,43	4,89	0,42

У 2020 році витрати на гривню валової продукції становили 2,01 а в 2021 році зросли до 2,43. Таке збільшення є позитивним для підприємства адже збільшення кількості продукту на гривню валової продукції означає зростання ефективності.

**Динаміка показників ефективності управління активами
підприємства**

Показники	Значення показника			Абсолютне відхилення, +, -	
	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2020-2019 рік	2021-2019 рік
Сукупні активи, тис. грн.,	134,5	639,55	1140,2	505,05	500,65
Оборот від реалізації товарів, тис. грн.,	10,7	1215,7	2189,1	1205,00	973,40
Чистий прибуток, тис. грн.	-26	117,5	95	143,50	-22,50
Оборотні активи, тис. грн.,	120,6	615,8	1088,15	495,20	472,35
Необоротні активи, тис. грн.,	20,4	34,95	52,05	14,55	17,10
Рентабельність активів, %,	-0,19	0,18	0,08	0,38	-0,10
Період обороту активів, днів,	4525,23	189,39	187,51	-4335,85	-1,88
Період обороту необоротних активів, днів,	686,36	10,35	8,56	-676,01	-1,79
Період обороту оборотних активів, років, днів,	4057,57	182,35	178,95	-3875,22	-3,41
Продуктивність (віддача) активів **, грн.	0,08	1,90	1,92	1,82	0,02
Продуктивність (віддача) необоротних активів, грн.,	1,91	0,03	0,02	-1,88	-0,005

Проаналізувавши основні форми звітності (табл. 2.6), ми бачимо що сукупні активи та оборот від реалізації товарів у 2021 році зросли та становлять відповідно 1140 тис. грн., та 2189,1 тис. грн., а чистий прибуток за даний період дещо зменшився і становить 95 тис. грн. Такі зміни вплинули і на зміну основних показників ефективності управління активами.

Ефективне управління виробництва на підприємстві завжди приносить позитивні результати. Одним з найважливіших показників діяльності підприємства, що зможе продемонструвати ефективність діяльності підприємства є його рентабельність. Тому для оцінки ефективності управління ефективністю виробництва на ТОВ «Чернівецька фабрика кави» необхідно розрахувати даний показник (табл. 2.7).

Рентабельність продажу

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення	
				Абсолютне відхилення 2020-2019 рр.	Абсолютне відхилення 2021-2020 рр.
Чистий дохід від реалізації (тис.грн.)	10,7	1215,7	2189,1	1205	973,4
Чистий прибуток(тис.грн.)	-26	117,5	95	91,5	-22,5
Рентабельність продажу(тис.грн.)	-2,43	0,10	0,04	2,53	-0,05

Аналізуючи рентабельність видно, що в 2019 році вона становила - - 2,43, в 2020 році вона зросла в декілька разів і становила – 0,10, а в 2021- 0,04. Якщо таке скорочення буде продовжуватись і в подальшому, то це може призвести до скрутної ситуації на підприємстві. Таким, підводячи підсумок, можна констатувати, що дане підприємство, хоч і дещо знизило свою результативність, в деяких показниках (оскільки ці зміни відбулися із-за економічних причин, саме таких як інфляція та ріст курсу долара, що низив платоспроможність населення), проте, має високий виробничий потенціал.

РОЗДІЛ 3

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИРОБНИЦТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

3.1. Напрями удосконалення механізму управління виробничим потенціалом підприємства

Розвиток української економіки вимагає перегляду ролі управління компонентами загального потенціалу підприємства, оскільки ефективне керування цими елементами має позитивний вплив на виробництво, зростання прибутку, підсилення конкурентних позицій, скорочення витрат тощо. Оскільки загальна продуктивність економіки країни залежить від окремих її складових, механізм управління виробничим потенціалом потребує уточнень і подальших досліджень на рівні підприємства.

Механізм управління можна розглядати як систему чітко визначених кроків або етапів, що описують процес управління. Оскільки управління цільово спрямований процес, в якому вирішуються конкретні завдання, механізм управління можна представити у формі алгоритму, який описує послідовність дій або кроків для досягнення поставленої мети. [42, с. 126].

Трансформаційні процеси, зумовлені російською військовою агресією, призвели до негативних тенденцій у економіці країни, включаючи нераціональне використання виробничого потенціалу. Таким чином, ТОВ «Чернівецька фабрика кави» стикається з рядом проблем, таких як динаміка зовнішнього середовища, швидке науково-технічне просування, виклики вхідного на український ринок, зростання конкуренції, інформаційна неоднорідність щодо майбутнього розвитку галузі тощо. Вибір правильної стратегії та її систематичне впровадження є ключовою складовою стратегічного управління.

Під стратегією слід розуміти чітко визначений напрямок розвитку підприємства, який базується на оптимальному розподілі ресурсів. Такий вибір стратегії сприятиме швидкому досягненню основної мети підприємства, оскільки він включає систематичний план дій у умовах невизначеності та

можливих ризиків. Враховуючи це, важливо розуміти, що виробничий потенціал не можна відокремлювати від вищезазначених аспектів, оскільки впровадження стратегії допомагає вирішити ряд проблем. [43, с. 222]:

правильне розподілення ресурсів, що становлять основу виробничого потенціалу, є важливим для ефективного функціонування загального потенціалу підприємства;

забезпечення відповідності між обраною стратегією та виробничим процесом всередині підприємства, де має місце управління виробничим потенціалом, є ключовою задачею;

узгодження підходів до управління виробничим потенціалом підприємства з обраною стратегією через раціоналізацію та інтеграцію всіх процесів є необхідним.

Покращення механізму управління виробничим потенціалом підприємства може призвести до значних позитивних змін в загальному потенціалі підприємства, оскільки виробничий потенціал має прямий вплив на загальний потенціал та майбутні можливості підприємства. Це відбувається за допомогою виявлення резервів, уникнення невизначеності та ризиків, а також оцінки можливих результатів використання ресурсів [35, с. 105].

Всі рішення, прийняті відповідно до стратегії, повинні бути максимально ефективними у використанні виробничих ресурсів та сильних сторін, і вибір самої стратегії буде залежати від оцінки ефективності функціонування та можливостей виробничого потенціалу з метою забезпечення майбутньої прибутковості підприємства.

Для розгляду нового підходу до механізму управління виробничим потенціалом підприємства необхідно проаналізувати роль виробничого потенціалу як ключової складової виробничого процесу, його компоненти та взаємодію з фінансовими ресурсами підприємства (рис. 3.1)

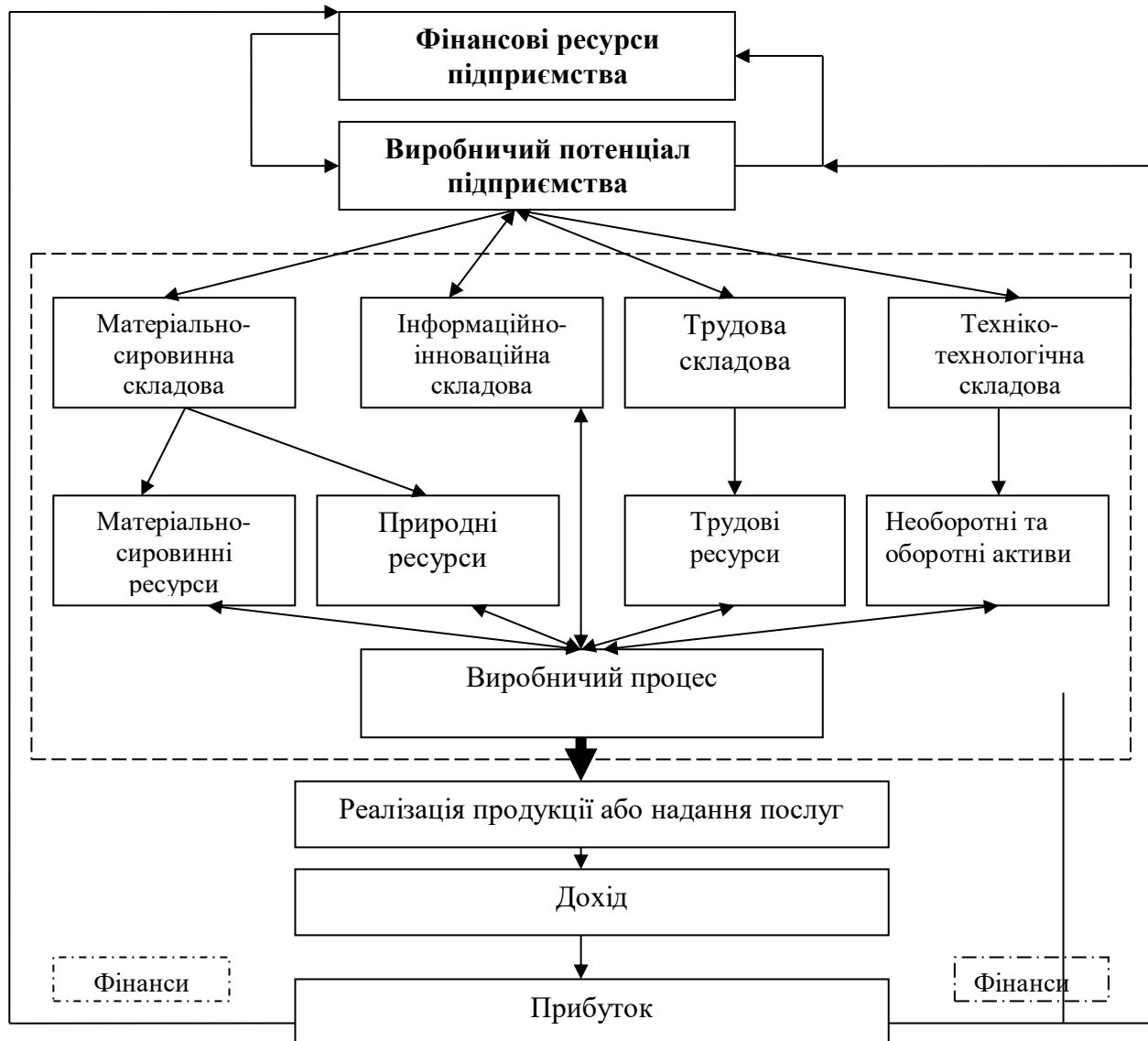

Рис. 3.1. Позичування виробничого потенціалу у системі елементів господарської діяльності підприємства

Досліджуючи основні виробничо-економічні показники ТОВ «Чернівецька фабрика кави», було виявлено, що основну частину фонду необхідно направити на розширення виробництва та забезпечення якісних умов праці.

Для удосконалення ефективності виробничим потенціалом варто запровадити такі заходи (рис. 3.2):

Рис. 3.2. Система заходів щодо удосконалення виробничим потенціалом ТОВ «Чернівецька фабрика кави»

До інформаційно-технічних засобів, що можуть бути використані в виробничо-економічному механізмі управління ефективністю діяльності виноробних підприємств, віднесемо наступні групи [39, с. 69]:

- 1) інструментальні панелі ефективності (performance dashboard);
- 2) спеціальне розрахунково-обчислювальне програмне забезпечення.

До основних важелів та інструментів, тобто засобів, що призводять систему управління до стану, який відповідає умовам поставленої мети, які можуть бути використані у виробничо-економічному механізмі управління ефективністю діяльності виробничих підприємств, віднесемо наступні [24, с. 211]:

- 1) ринково-економічні; 2) правові; 3) соціальні; 4) технічні; 5) технологічні; 6) психологічні; 7) екологічні; 8) організаційні; 9) стратегічні.

Отже, для обрання того чи іншого важелю та інструменту в управлінні ефективністю діяльності кавовиробничих підприємств, по-перше, необхідно встановити основні проблеми (вузькі місця), що заважають їм

розвиватись. Для виявлення таких проблем в запропонованому механізмі має працювати система ключових індикаторів ефективності (КРІ). Вибір неправильного набору може призвести до поведінки, що знижує продуктивність, і лише частково оптимізованим результатам.

3.2. Шляхи підвищення управління ефективністю виробничим процесом ТОВ «Чернівецька фабрика кави» в сучасних умовах

Усі підприємства вживають заходів для підвищення своєї ефективності, проте лише аналіз того, що впливає на цю ефективність, може призвести до позитивних результатів.

Для виходу на світовий ринок необхідно мати конкурентоспроможну продукцію та послуги. Для здійснення такого переходу потрібно визначити напрямки та механізми, які охоплюють всю сферу виробництва з метою забезпечення конкурентоспроможності продукції. Для цього необхідно розробити чіткий механізм удосконалення ефективної діяльності підприємства.

На практиці велике значення має знаходження напрямків підвищення ефективності функціонування підприємства. Для вирішення цього завдання важливе значення має класифікація чинників, що сприяють його підвищенню. Загалом, всі ці чинники розвитку функціонування підприємства можна звести до таких напрямків. [32, с. 69]:

- напрями розвитку та удосконалення виробництва й іншої продукції;
- управління затратами та ресурсами;
- напрямки покращання системи управління організацією та усіма видами її діяльності.

Для досягнення дієвого управління ефективністю управління діяльності підприємства потрібно поділити процес управління ефективністю на певні напрями (рис.3.3).

Рис. 3.3. Основні напрями управління ефективністю діяльності підприємства

Перша підсистема покликана забезпечити виробництво і поставки продукції в заданих обсягах, асортименті, якості, в строки, що встановлені планами виробництва, договорами, замовленнями при мінімальному циклі та мінімальних витратах виробництва. [1, с. 207].

Друга підсистема спрямована на постійне задоволення потреб споживачів продукцією, яка відповідає їх вимогам, і систематичне підвищення ефективності виробництва. Ціль другої підсистеми конкретизується на різних етапах життєвого циклу продукції залежно від участі підприємства у цих процесах.

Управління доходами, витратами та фінансовими результатами має ключове значення в процесі управління ефективністю функціонування підприємства. Цей напрямок дозволяє ефективно керувати та контролювати

обсяг, обґрунтованість та доцільність витрат, а також обсяг та джерела доходів підприємства. За допомогою цього напрямку забезпечується регулярне отримання позитивного фінансового результату (прибутку), що є кінцевою метою та головним стимулом діяльності будь-якого суб'єкта господарювання і основним показником ефективності його діяльності, а також безперебійне функціонування підприємства [6].

Основою управління є визначення ефективності її діяльності. Оцінка ефективності будується на основі єдиних методологічних принципів визначення ефективності виробництва. Комплексний підхід до управління ефективністю виробництва повинен включати (рис. 3.4.):

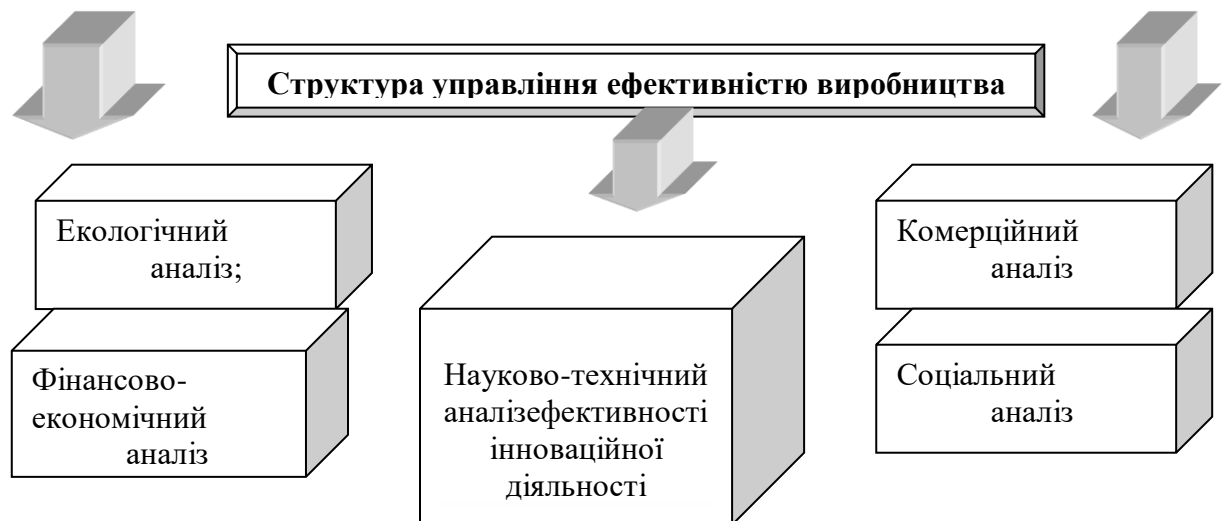

Рис. 3.4 Комплексний підхід до управління ефективністю виробництва

Використання ресурсних факторів дозволить підприємству розробити програму заходів, які спрямовані на підвищення ефективної діяльності за рахунок особистих можливостей, у подібних напрямках (рис. 3.5).

Рис.3.5. Фактори, які впливають на зміну ефективності виробництва підприємств

Таким, чином використання тих чи інших форм управління визначається специфікою господарської діяльності підприємства та його фінансовою стратегією, відповідно, модель для різних підприємств однозначно буде відрізнятися, що дозволяє говорити про існування різних стратегій управління.

Система комплексних заходів щодо підвищення ефективності підприємства

Рис. 3.6. Система комплексних заходів щодо підвищення ефективності ТОВ «Чернівецька фабрика кави»

ВИСНОВКИ

Управління виробничим потенціалом промислових підприємств визнається як конкретна функція управління, що реалізується через послідовне виконання загальних завдань. Ці завдання включають планування виробничої програми, організацію роботи служб та підрозділів для досягнення поставлених завдань, мотивацію працівників, які впливають на виробничий процес, контроль якості продукції і виконання виробничої програми, а також регулювання виявлених проблем і недоліків. Для формування збалансованого та зростаючого виробничого потенціалу підприємства необхідно постійно відбирати та опрацьовувати ідеї розвитку в цій сфері.

Концентрація зусиль на ключових напрямках розвитку допомагає досягати запланованих результатів вчасно та повністю за допомогою програмно-цільового підходу. Кожне підприємство, враховуючи свої сильні та слабкі сторони, повинно встановити оптимальний рівень витрат на виробництво з урахуванням належного рівня якості. При цьому важливо враховувати зовнішні умови, на які підприємство не має прямого впливу (законодавство, дії конкурентів і т. д.).

Розвиток теоретичних засад управління ефективністю підприємства включав уточнення понять та категорій, пов'язаних з означеннями "ефективність діяльності підприємства", "управління ефективністю діяльності підприємства", "організаційно-економічний механізм управління ефективністю підприємства". Також система критеріїв оцінки ефективності підприємства, яке працює на конкурентному ринку, була розширена. Були класифіковані важелі та інструменти управління ефективністю діяльності кавовиробничих підприємств, визначені принципи його здійснення та методи, такі як методи виміру, оцінки, прийняття управлінських рішень та моніторингу ефективності. Ці методи взаємозв'язані, а їх комплексне використання забезпечує безперервність управління процесами на підприємстві. Практичне застосування таких концепцій та підходів для

оцінювання ефективності вартісно-орієнтованого управління підприємством в екосистемі інновацій потребує адаптації до принципів та особливостей цього управління. Таке оцінювання передбачає комплексний та системний аналіз інформації, яка враховує не лише різні аспекти діяльності підприємства, а й особливості інших учасників екосистеми.

Для оцінки продуктивності виробництва розумно використовувати як фінансові (які узагальнюються та часткові), так і нефінансові показники, які не мають прямого числового виразу. З цією метою обирається система або концепція, яка найбільш відповідає потребам конкретного підприємства в умовах господарювання і дозволяє швидко відбити витрати та отримати реальний дохід. Аналіз за такою системою надасть повну інформацію про поточний рівень продуктивності, причини низької продуктивності виробництва та використання ресурсів, а також допоможе виявити потенційні можливості для підвищення продуктивності. Проте важливо пам'ятати, що це не повинна бути одноразова дія, а систематичні заходи з постійного підвищення ефективності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амоша О.І. Промисловість України: оцінка стану з наукової позиції та пропозиції щодо підвищення ефективності/ О.І. Амоша// Економіка пром-сті. 2011. №2. С. 3–8.
2. Аналіз ринку кави України. 2017 рік. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <file:///D:/Упр%20ефект%20п-ва/кава/Аналіз%0ринку%20кави%20України.%202017%20рік.html>
3. Андрійчук В.Г. Теоретико-методологічне обґрунтування ефективності виробництва/ В.Г. Андрійчук// Економіка АПК. 2015. №1. С. 52–63.
4. Бенівська І.В. Позичювання товарів як елемент маркетингової діяльності (на прикладі кави) // Вісник Хмельницького національного університету. 2018. №6 Т. 1. С. 134 - 141.
5. Богацька Н.М. Ефективність діяльності підприємства та її планування // Україна наукова: Х Міжнар. наук. інтернет-конф., 2015. URL : <http://intkonf.org/konf122013/652-kandidat-ekonomichnih-nauk-docent-bogacka-n-m-berdnkd-v-dobera-o-o-efektivnst-dyalnost-pdpriyemstva-ta-yiyi-planuvannya.html>.
6. Богацька Н.М. Критерії ефективності діяльності підприємства/ Н.М. Богацька, А.Ю. Дуржинська// Ключові аспекти наукової діяльності: І Міжнар. наук. інтернет-конф., 2014. URL : http://www.rusnauka.com/1_KAND_2010/Economics/10_54764.doc.htm.
7. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навч. посіб. / І.М. Бойчик. – К.: Атіка, 2017. 528 с.
8. Воронін О.О. Визначення виду функціональної залежності між ефективністю виробництва і його чинниками // Економічна теорія. 2017. №3. С. 21–34.
9. Галиця І.О. Потенціал інноваторів: механізми використання. О. : ІПРЕЕД НАН України, 2016. 298 с.

10. Геєць В.М. Організаційно-економічний механізм забезпечення найвищої продуктивності видобутку вугілля // Економіка пром-сті. 2014. №2. С. 3–7.

11. Герасимчук В.Г. Розвиток підприємства: діагностика, стратегія, ефективність. К. : Вища школа, 2015. 267 с.

12. Говорушко Т.А. Управління ефективністю діяльності підприємств на основі вартісно-орієнтованого підходу: монографія/ Т.А. Говорушко, Н.І. Климаш. К. : Логос, 2016. 204 с.

13. Гончарук А.Г. Автоматизация процесса управления эффективностью бизнеса // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2017. Вип. 6. С. 15–20.

14. Гончарук А. Г. Формування механізму управління ефективністю підприємства (на прикладі харчової промисловості): дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Гончарук Анатолій Григорович. Одеса, 2016. 474 с.

15. Дейнеко Л.В. Організаційно-економічний механізм активізації промислового розвитку // Національне господарство України: теорія та практика управління : зб. наук. праць. К: Ін-т економ. та прогноз. НАН України, 2018. С. 76–100.

16. Дойчева К.С. Організація управління ефективністю господарської діяльності підприємств харчової промисловості: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Дойчева Каріне Саркісівна. Одеса, 2014. 283 с.

17. Жучкова Г.А. Результативність діяльності підприємства: науково-методичні аспекти її визначення // Ефективна економіка. 2016. №11. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2517>.

18. Інговатова В.О. Організаційно-економічний механізм забезпечення ефективної діяльності підприємств житлово-комунального комплексу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 «Економіка підприємства і організація виробництва». Маріуполь, 2012. 18 с.

19. Ковальчук І.В. Економіка підприємства : навч. посібник. К. : Знання, 2015. 679 с.
20. Косянчук Т.Ф. Теоретичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства за сучасних умов // Вісник Хмельницького національного університету. 2019. №3. Т. 3. С. 113-116.
21. Кривокульський О.В. Основні тенденції споживання кави у світі та Україні // Економічна та соціальна географія. 2017. Вип. 1 (69).
22. Курта С.А. Природні вуглеводів та полісахариди: Навчальний посібник. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, 2016. 100 с.
23. Куценко А.В. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 «Економіка на управління підприємствами». Полтава, 2013. 20 с.
24. Куценко А. В. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності підприємств споживчої кооперації України: монографія. Полтава: РВВ ПУСКУ, 2018. 205 с.
25. Лазарева Н.О. Методичний підхід до оцінки ефективності діяльності сучасного підприємства // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2018. Вип. 8. С. 103–109.
26. Лазарева Н.О. Методологічні аспекти управління ефективністю діяльності підприємства // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2019. Вип. 9. С. 108–115.
29. Лазарева Н.О. Про розуміння управління ефективністю діяльності підприємства // Економічний вісник Донбасу. 2015. №2 (40). С. 105-109.
30. Лазарева Н.О. Стратегічні напрями підвищення ефективності діяльності українських виноробних компаній // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2019. Вип. 14. С. 77–84.

31. Майстро Р.Г. Науково-теоретичні основи ефективності // Вісник НТУ«ХПІ». 2014. №32 (1075). С. 97-102.
32. Мізюк Б. М. Стратегічне управління. Львів: Магнолія плюс. 2007. 392 с.
33. Огерчук Ю.В. Аналіз організування збутової діяльності вітчизняних виробників кави URL : Lviv Polytechnic National University Institutional Repository <http://ena.lp.edu.ua>
34. Олександренко І.В. Методичні підходи до діагностики ефективності діяльності підприємства // Економічний форум. 2020. №4. С. 125-135.
35. Осовська Г.В. Основи менеджменту: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. К. : Кондор, 2016. 556 с.
36. Площик М.В. Формування та функціонування ринку кави в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.03 «економіка та управління національним господарством». Київ, 2014.18 с.
37. Раєвська О. В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі: [монографія]. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. 496 с.
38. Соколова С.І. Теоретичні та методологічні аспекти визначення ефективності діяльності підприємств // Дні науки: X Міжнар. наук.-практ. конф.: тези допов. Дніпропетровськ, 2017. С. 208-209.
39. Стратегія підвищення ефективності функціонування виробництва/ [І.П. Булеєв, М.Д. Прокопенко, М.В. Мельникова та ін.]. Донецьк: ІЕП НАНУ, 2014. 274 с.
40. Український виробник свіжообсмаженої кави URL : <https://bacara.com.ua/>
41. Український ринок кави: ситуація і тенденції. URL : <file:///D:/Упр%20ефект%>
42. Управління розвитком підприємств(за видами економічної діяльності) в умовах глобалізації: монографія. Одес. нац. акад. харч. технологій. Одеса: Букаєв В.В., 2016. 217с.

43. Alaoui A. M. Organizational Efficiency and X-Inefficiency: Which Role of Learning Organization // Learning Models for Innovation in Organizations: Examining Roles of Knowledge Transfer and Human Resources Management / [ed. L. Johnston]. Hershey PA: IGI Global, 2013. P. 222-241.
44. Armstrong M. Armstrong's Handbook of Performance Management: An EvidenceBased Guide to Delivering High Performance. London: Kogan Page, 2015. 416 p.
45. Armstrong M. Managing Performance: Performance Management in Action / M. Armstrong, A. Baron. London: Chartered Institute of Personnel and Development, 2005. 192 p.
46. Bauer K. The Power of Metrics: KPIs – The Metrics that Drive Performance Management / K. Bauer // DM Review. 2004. Vol. 14, №9. P. 63– 64.
47. Boselie P. Strategic Human Resource Management: A Balanced Approach / P. Boselie. - New York: McGraw-Hill, 2015. 432 p.
48. Business Intelligence: A Managerial Approach / E. Turban, R. Sharda, J. Aronson. – Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall, 2016. 416 p.
49. Bravo-Ureta B.E. Technical, Economic and Allocative Efficiency in Pleasant Farming / B.E. Bravo-Ureta, L. Rieger // The Developing Economies. – 1997. Vol. 35, No. 1. P. 48–67.
50. Copeland T. Unternehmenswert – Methoden und Strategien für eine wertorientierte Unternehmensführung / T. Copeland, T. Koller, J. Murrin. Frankfurt: Campus Verlag, 2012. 583 s.
51. Cooper R. Activity-Based Systems: Measuring the Costs of Resource Usage / R. Cooper, R.S. Kaplan // Accounting Horizons. 1992. Vol. 6, №. 3. P. 1–13.
52. Cooper R. The Rise of Activity-Based Costing – Part One: What is an Activity-Based Cost System? // J. of Cost Management. 1988. Vol. 2, №2.P. 45-54.

ДОДАТКИ